

فلسفه در کلاس درس

پرورش مهارت‌های فکری دانش آموزان و ایجاد انگیزه در آنان برای یادگیری

مؤلف: رون شاو

مترجمان:

مراد یاری دهنوی - روح الله حیدری

شاور، رون، Shaw, Ron

فلسفه در کلاس درس: پرورش مهارت های فکری دانش آموزان و ایجاد انگیزه در آنان
برای یادگیری / مولف رون شاور؛ مترجمان مراد یاری دهنوی، روح الله حیدری.
تهران: آوای نور، ۱۳۸۸،
۹۶ ص.: مصور.

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۱۳-۱۰-۶

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

عنوان اصلی: **Philosophy in the classroom: improving your pupils' thinking skills and motivating them to learn**, ۲۰۰۸

پرورش مهارت های فکری دانش آموزان و ایجاد انگیزه در آنان برای یادگیری
تفکر انتقادی در کودکان - راهنمای آموزشی (ابتدایی)
اندیشه و تفکر خلاق در کودکان - راهنمای آموزشی (ابتدایی) - انگیزش در آموزش و پرورش
یاری دهنوی، مراد، ۱۳۵۹ - مترجم
حیدری، روح الله، ۱۳۵۹ - مترجم

۳۷۰/۱۵

LB۱۵۹۰/۸ ف ۲ ش / ۱۳۸۸

۱۵۰۱۰۲۸

فلسفه در کلاس درس

تألیف: رون شاور

ترجمه: مراد یاری دهنوی - روح الله حیدری

ناشر: انتشارات آوای نور

چاپ سوم ۱۳۹۶

تیراژ: ۲۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۱۳-۱۰-۶

تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان شهید و حید نظری - پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت ۹۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

- مقدمهٔ دکتر خسرو باقری: فرصتی برای اندیشه ورزی ۵
- مقدمه مترجمان: پاسداشت کودکی ۹
- مقدمه مؤلف ۱۵
- یادداشت هایی برای معلمان ۱۷
- ۱- شادی: حکایت پدر و دو دخترش ۲۵
نمی توانید همه را خوشنود کنید.
- ۲- مهربانی: حکایت خرگوش ها و قورباغه ها ۲۹
همیشه کسی بدتر از شما وجود دارد.
- ۳- قضاوت: حکایت مورچه و شفیره ۳۵
ظاهرها فریبنده اند.
- ۴- قدرت: حکایت باد شمال و خورشید ۳۹
متقاعد کردن بهتر از اعمال زور است.
- ۵- همکاری: حکایت دسته چوب ها ۴۳
اتحاد قدرت می آفریند.
- ۶- تکبر: حکایت درخت صنوبر و بوته خار ۴۷
فقر بدون دغدغه خاطر بهتر از ثروت همراه با دغدغه خاطر است.
- ۷- خوشی و درد: حکایت پسر بچه ها و قورباغه ها ۵۱
چه بسا تفریح کسی، درد و رنج کس دیگری باشد.

- ۸- خردمندی: حکایت مورچه و ملخ ۵۷
بهترین کار، مهیا شدن برای روزهای سخت است.
- ۹- دوستی: حکایت خرگوشی با دوستان بسیار ۶۱
آنکس که دوستان فراوان دارد، در اصل دوستی ندارد.
- ۱۰- نیکی ها: حکایت شیر و موش ۶۷
هیچ مهربانی، هرچند ناچیز، هرگز ضایع نخواهد شد.
- ۱۱- ثروت: حکایت آدم خسیس و طلاهایش ۷۱
گویی که ثروت های بی استفاده، وجود ندارند.
- ۱۲- پذیرش خویشتن: حکایت میمون و شتر ۷۵
تقلید میمون وار از عمل آنان که از ما بهترند، ناپسند است.
- ۱۳- در جستجوی رؤیاها: حکایت دختر شیر فروش و سطل شیرش ۸۱
جوجه هایت را قبل از آنکه از تخم بیرون نیامده اند، نشمار.
- ۱۴- اعتماد به خود: حکایت چکاوک و جوجه های جوانش ۸۷
کمک به خویشتن، بهترین کمک است.
- ۱۵- زیبایی: حکایت طاووس و جونو ۹۱
هیچ کس نمی تواند در همه چیز بهترین باشد.

فرصتی برای اندیشه ورزی

برنامه درسی جاری، رسمیت را جایگزین پرش خلاق اندیشه کرده، چنان که سرعت را جایگزین دقت، کمیت را جایگزین کیفیت، و حرکت در سطح را جایگزین کاویدن در ژرفا. در این میانه، برنامه فلسفه برای کودکان، تلاشی برای فراهم آوردن فرصتی برای اندیشه ورزی است. از این رو، ویژگی های این برنامه، یک به یک در برابر خصایص برنامه درسی جاری است یا باید چنین باشد. مراد این نیست که خصایص مذکور، به طور کلی نامطلوبند بلکه با نظر به غلبه آنها بر فضای برنامه درسی جاری، باید به فکر فراهم آوردن فضا و فرصتی برای فراتر بردن کفه های فرودست در برابر خصایص مذکور بود. فلسفه برای کودکان، خود را مهبیای چنین تدارکی کرده است.

از رسمیت آغاز کنیم. در حالی که برنامه رایج، آغاز و پایان قاطعی را برای دانش آموزان مشخص می کند، فلسفه برای کودکان، می کوشد از تعیین چنین منزلگاه هایی بپرهیزد. هر چند در این برنامه نیز به ظاهر، آغاز و پایانی پیش بینی شده، اما آنچه در آغاز یا پایان قرار گرفته، هر دو در میانه راهند و تفاوتی وجود نخواهد داشت اگر درس های پیش بینی شده در آن، جایگزین یکدیگر شوند. به عبارت دیگر، آنچه در این برنامه در کانون توجه قرار دارد، جریان اندیشه ورزی است و این امر می تواند به بهانه هر موضوعی مورد توجه قرار گیرد. ویژگی فلسفه، چنان که سقراط در سپیده دم ظهور فلسفه نشان داد، تأمل در بنیاد هر مساله ای است. از این رو، می توان در خصوص هر مطلبی، همچون زمان، طبیعت، روابط انسانی، تاریخ و نظایر آنها به تأمل فلسفی پرداخت، هر چند هر یک از این مطالب، در جای خود و از جهتی معین، می تواند موضوع بررسی های علمی و هنری نیز قرار گیرد. فلسفه برای کودکان در پی آن است یا باید در پی آن باشد که عرصه ای برای پرش خلاق اندیشه فراهم آورد و چندان به دنبال ترتیب رسمی و از پیش تعیین شده مطالب نباشد.

دوم، برتر نهادن دقت از سرعت است. برنامه درسی جاری، میدانی است برای دویدن؛ دویدنی نفس گیر و بی وقفه که از روزهای نخست دبستان و بلکه پیش از دبستان آغاز می

شود؛ بگذر از این که پیش از آن نیز فصل دیگری برای دویدن وجود داشته؛ دویدن والدین برای مهیا کردن میدان مناسب برای دویدن فرزندانشان. در این مسابقه بی امان، پیش تر رفتن در کانون توجه است، به هر روی و به هر وسیله ای که ممکن باشد، حتی به بهای نفهمیدن و شتابزده انباشتن ذهن از مطالبی که "آموخته" می شود. این خود، متناقض نمای قابل تأملی در برنامه درسی جاری است: آموختنی که آموختن نیست؛ درست مانند مسابقه پرخوری که در آن، بیش از هر چیز، به "خوردن" می پردازند، اما آنچه رخ می دهد تنها فروبلعیدن است نه خوردن. در این فضای تب آلوده سرعت برانگیز، فلسفه برای کودکان در پی آن است که آهنگ شماطه را به خاموشی بکشاند و در فضایی رهیده از مسابقه، فرصتی برای دقت، تأمل و فهم بیافریند.

سومین گام نیز مرتبط با گام پیشین است زیرا در واقع، کمیت است که سرعت را ضروری می کند. از آنجا که برنامه درسی جاری، با منطق شمارشی خود، تنها حجم صفحات را در افق دید قرار می دهد، آنچه می توان از شاگرد انتظار داشت، کوشش برای رسیدن به خط پایان است. در برابر این کمیت نگری، فلسفه برای کودکان به دنبال آن است که منطق روابط را جایگزین منطق شمارش کند. در منطق روابط، نوع پیوند مفاهیم مورد نظر است و نتیجه آن، ترسیم شبکه ای از مفاهیم خواهد بود. تأمل در این روابط، تلاشی کیفی است و در آن، نه تعداد مفاهیم، بلکه نوع و کیفیت روابط میان آنها مورد اهتمام است.

سرانجام، نظر بر آن است که ژرفانگری جایگزین سطح پیمایی گردد. طبیعت مسابقه ای برنامه درسی جاری، سطح پیمایی را چون خصیصه ای ضروری از این برنامه مشخص می گرداند. در نتیجه این خصیصه است که کار دانش آموزان، سراسر مسأله‌ساز شده است؛ آنها باید عرصه های گسترده هر یک از دروس را با مقیاس حافظه به سنجش در آورند. در برابر این ^{تُرکّازی} جاه طلبانه، فلسفه برای کودکان، متواضعانه وارد صحنه می شود. این برنامه، به جای آن که در عرصه ای گسترده بتازد و خاک بپا کند، به این قانع است که در نقطه ای از خاک، چندان ژرف بکاود تا به آب برسد.

با نظر به ویژگی های فلسفه برای کودکان و خلاء هایی که توجه به آنها را ضروری ساخته، انتظار می رود که معلمان با تصمیم بر اداره این درس، خود و دانش آموزان را در فضای متفاوتی قرار دهند و ذهن خسته خود و آنها را در فرصتی برای اندیشه ورزی به طراوت

فراخوانند. مجموعه ارزشمند داستان هایی که به اهتمام مترجمان محترم، در کتاب حاضر به فارسی برگردان شده، زمینه ای برای بهره گرفتن از این فرصت است.

خسرو باقری

پاییز ۱۳۸۸